

**КАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ
ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ЮРИДИЧНИЙ ІНСТИТУТ**

ЗАХИСТ ПРАВ СПОЖИВАЧІВ

**Методичні вказівки для самостійної роботи
здобувачів 3-го курсу
денної та заочної форм навчання
спеціальності D8 «Право»**

**Івано-Франківськ
2025рік**

Схвалено кафедрою цивільного права Карпатського національного університету імені Василя Стефаника (протокол № 1 від 26 серпня 2025 р.)

Затверджено Науково-методичною радою Навчально-наукового юридичного інституту Карпатського національного університету імені Василя Стефаника (протокол № 1 від 09 вересня 2025 р.)

Рекомендовано до друку/електронного видання Вченою радою Навчально-наукового юридичного інституту Карпатського національного університету імені Василя Стефаника (протокол № 2 від 25 вересня 2025 р.)

Рецензенти:

Банасевич І.І. - кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри цивільного права Карпатського національного університету імені Василя Стефаника

Петечел Н.М. - кандидат юридичних наук, старший викладач кафедри судочинства Карпатського національного університету імені Василя Стефаника.

Гришко У.П. Захист прав споживачів: методичні вказівки для самостійної роботи здобувачів 3-го курсу денної та заочної форм навчання спеціальності D8 «Право». Електронне видання. Івано-Франківськ: Карпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2025. 44 с.

Методичні вказівки для самостійної роботи здобувачів 3-го курсу денної та заочної форм навчання з навчальної дисципліни «Захист прав споживачів» розроблені на основі навчального плану підготовки бакалавра спеціальності D8 «Право» Карпатського національного університету ім. Василя Стефаника. Вказівки містять методичні рекомендації для самостійного вивчення питань відповідної тематики, практичні завдання для закріплення теоретичного матеріалу. До кожної теми наводиться перелік рекомендованої літератури, що включає навчальні посібники, наукові праці, матеріали судової практики та нормативно-правові акти.

Методичні вказівки призначені для здобувачів, науково-педагогічних працівників.

© Гришко У.П., 2025

© Карпатський національний
університет імені Василя Стефаника, 2025

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА.....	4
ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.....	5
ТЕМАТИКА ТА ЗМІСТ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ДЛЯ ЗДОБУВАЧІВ ДЕННОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ.....	7
ТЕМАТИКА ТА ЗМІСТ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ДЛЯ ЗДОБУВАЧІВ ЗАОЧНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ.....	26

ПЕРЕДМОВА

У сучасних умовах кредитно-модульної системи навчання посилюється роль самостійної роботи здобувачів. Самостійна робота є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у час, вільний від обов'язкових навчальних занять.

Самостійна робота є не чим іншим, як способом формування самостійності та активності особистості, її репродуктивних і творчих здібностей, уміння орієнтуватися в теорії та практичних ситуаціях, ставити й самостійно вирішувати теоретичні і практичні завдання. Самостійна робота – це самостійна діяльність та навчання здобувача, яку викладач планує разом зі здобувачем, але виконує її здобувач за завданнями та під методичним керівництвом і контролем науково-педагогічного працівника без його прямої участі.

Під час вивчення навчальної дисципліни виокремлюють такі види самостійної роботи:

- слухання лекцій, участь у семінарських заняттях, виконання практичних завдань;
- відпрацювання тем лекцій та семінарських занять, виконання практичних робіт здобувачами заочної форми навчання;
- опрацювання чинних нормативно-правових актів;
- підготовка до модульного контролю та заліку;
- робота з літературою та ін.

Кожен із зазначених видів потребує від студентів наполегливої самостійної праці.

Здобувач має оволодіти методикою самостійної роботи під час лекційного заняття та відпрацювання лекції. Насамперед студентам денної і заочної форм навчання необхідно сформулювати вміння слухати і конспектувати лекції, оскільки робота над ними безпосередньо на занятті й у позааудиторний час потребує значних зусиль: уміти не лише слухати, а й сприймати, усвідомлювати зміст лекції; систематизувати і групувати одержані знання в конспектах; уміти творчо осмислювати матеріал лекції у процесі самостійної роботи та ін. Під час лекційного заняття здобувачам необхідно ознайомитися зі змістом попередньої лекції для встановлення логічного зв'язку з наступною; намагатися осмислювати матеріал у процесі його викладення; уважно слухати викладача, виокремлювати головне.

Самостійна робота здобувачів забезпечується всіма навчально-методичними засобами, необхідними для вивчення даної навчальної дисципліни чи окремої теми: підручниками, навчальними та методичними посібниками, конспектами лекцій тощо. Здобувачам також рекомендується для самостійного опрацювання відповідна наукова література та періодичні видання.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Правове регулювання захисту прав споживачів в Україні.

Виникнення та розвиток законодавства про захист прав споживачів. Розвиток законодавства про захист прав споживачів в Україні. Система законодавства у сфері захисту прав споживачів в Україні. Перспективи удосконалення нормативно-правового регулювання відносин захисту прав споживачів. Законодавство ЄС у сфері захисту прав споживачів і адаптація до нього споживчого законодавства України. Державна політика країн Центральної та Східної Європи у сфері захисту прав споживачів.

Тема 2. Державне управління у сфері захисту прав споживачів.

Повноваження органів державної влади щодо захисту прав споживачів. Структура та функції Державної служби України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів (Держпродспоживслужби України).

Структура та напрями діяльності територіальних управлінь у справах захисту прав споживачів. Організація та порядок роботи територіальних управлінь у справах захисту прав споживачів. Місцеві державні адміністрації та захист прав споживачів.

Функції органів місцевого самоврядування у сфері захисту прав споживачів. Особливості реалізації контролю і нагляду у сфері захисту прав споживачів в сучасних умовах. Порядок створення та функції громадських об'єднань споживачів.

Тема 3. Правовий статус споживача.

Поняття «споживач» та «споживче право». Класифікація прав споживачів. Права та обов'язки споживачів за Законом України «Про захист прав споживачів». Права споживачів, що визнані Міжнародною організацією захисту прав споживачів.

Право на достовірну, повну інформацію про товари, роботи, послуги та його захист. Права споживачів на безпеку продукції (результати робіт, послуг).

Тема 4. Права споживачів за договором купівлі – продажу.

Загальна характеристика договору купівлі- продажу за участю споживача.

Обов'язки продавця за договором купівлі-продажу. Права споживача за договором купівлі- продажу. Права споживача на придбання якісного товару. Права споживача на гарантійне обслуговування. Права споживача на інформацію про товар.

Захист прав споживачів при укладенні дистанційних контрактів. Захист прав споживача при укладенні договору на відстані. Права споживача у разі купівлі товару за зразками. Права споживача при укладенні договору купівлі-продажу поза торговими та офісними приміщеннями.

Тема 5. Права споживачів у разі порушення умов договору про виконання робіт (надання послуг).

Поняття і види послуг в цивільному праві України. Права споживачів при укладенні договорів про надання послуг. Особливості захисту прав споживачів за окремими договорами про надання послуг. Права та обов'язки споживача при отриманні транспортних послуг. Права та обов'язки споживача при отриманні туристичних послуг. Захист прав споживачів у сфері споживчого кредитування. Права споживачів при укладенні договорів на виконання робіт.

Тема 6. Відповідальність за порушення законодавства про захист прав споживачів.

Підстави відповідальності за порушення законодавства у сфері захисту прав споживачів. Обставини, що звільняють продавця (виробника) від обов'язку задовольнити вимоги споживача. Цивільно-правова відповідальність за порушення прав споживачів. Відповідальність за порушення законодавства у сфері захисту прав споживачів за ст.23 Закону України «Про захист прав споживачів». Адміністративно-правова відповідальність за порушення прав споживачів. Кримінально-правова відповідальність за порушення прав споживачів.

Тема 7. Форми захисту прав споживачів.

Поняття та класифікація форм захисту прав споживачів. Юрисдикційна форма захисту прав споживачів. Неюрисдикційна форма захисту прав споживачів.

Самозахист у споживчих спорах. Медіація та інші альтернативні способи у споживчих спорах. Захист прав споживачів громадськими організаціями.

Тема 8. Захист прав споживачів за законодавством ЄС.

Міжнародні організації ЄС у справах захисту прав споживачів. Етапи розвитку законодавства про захист прав споживачів в ЄС. Нормативно-правове регулювання у сфері захисту прав споживачів в ЄС.

Директиви ЄС у сфері захисту прав споживачів. Регламенти ЄС у сфері захисту прав споживачів.

ТЕМАТИКА ТА ЗМІСТ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ДЛЯ ЗДОБУВАЧІВ ДЕННОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ

Тема 1. Правове регулювання захисту прав споживачів в Україні.

Методичні рекомендації: У даній темі важливим є розгляд питання передумов виникнення консюмеризму в Україні та світі. Необхідно детально розглянути етапи розвитку законодавства про захист прав споживачів. Здобувачам слід дослідити усі нормативно-правові акти, які регулюють відносини у сфері захисту прав споживачів та проаналізувати їх з метою висловлення пропозицій удосконалення законодавства.

Питання для вивчення:

1. Виникнення та розвиток руху про захист прав споживачів (консюмеризму). Міжнародні організації у справах захисту прав споживачів.
2. Етапи розвитку законодавства про захист прав споживачів в Україні.
3. Джерела (форми) регулювання відносин у сфері захисту прав споживачів. Закон України «Про захист прав споживачів».
4. Законодавство ЄС у сфері захисту прав споживачів і адаптація до нього споживчого законодавства України.
5. Державна політика країн Центральної та Східної Європи у сфері захисту прав споживачів.

Завдання:

1. Сформулюйте складові забезпечення права споживачів на гарантований рівень споживання.
2. Проаналізуйте зміни та доповнення, які вносилися до Закону України «Про захист прав споживачів».

Питання для самоконтролю:

1. Що таке «консюмеризм»?
2. Назвіть історичні етапи розвитку законодавства про захист прав споживачів.
3. Яким нормативним актом вперше в Україні закріплювався захист прав споживачів?
4. Які нормативні акти на сьогодні визначають гарантії захисту прав споживачів?
5. Які в науці цивільного права висловлюються пропозиції удосконалення законодавства про захист прав споживачів?

Перелік рекомендованої літератури:

1. Конституція України: Закон від 28.06.1996 № 254к/96-ВР: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>
2. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
3. Про захист прав споживачів: Закон України від 12.05.1991 року №1023-XII: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1023-12>.
4. Про захист прав споживачів: Закон України від 10.06.2023 № 3153-IX: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3153-20#Text>
5. Керівні принципи для захисту інтересів споживачів. Резолюція 39/248 Генеральної Асамблеї ООН від 09.04.1985 р. http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_903
6. Бездітько М. Б. Історія виникнення руху захисту прав споживачів та міжнародний досвід. Матеріали 8 Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції «Правозахисний рух: історія та сучасність». Полтава, 2015. С. 40–41.
7. Горблянський В.Я. Захист прав споживачів за договором про надання послуг дисертація на здоб. наук. ступеня к.ю.н. ... 12.00.03. Івано-Франківськ, 2019. 200 с. https://svr.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/5/2019/06/dis_Horblianskyi.pdf
8. Дудла І.О. Захист прав споживачів: Навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2007. 448 с.
9. Жайворонок Т.Є., Павловська С.В. Судова практика розгляду справ про захист прав споживачів. *Вісник Верховного Суду України*. 2013. №1 (149). С. 15-32.
10. Менів Л.Д. Перспективи розвитку законодавства про захист прав споживачів. *Юридичний науковий електронний журнал*. №6.2022. С.126-129. URL: http://www.lsej.org.ua/6_2022/30.pdf
11. Осетинська Г.А. Цивільно-правовий захист прав споживачів за законодавством України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.03. К., 2006. 20 с.
12. Станкова І.М. Цивільно- правове регулювання захисту прав споживачів у сфері надання послуг. автореф. дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.03 .О., 2021. 23 с.
13. Траченко Л. А. Проблеми захисту прав споживачів в Україні в умовах євроінтеграційних процесів. *Вісник Львівського торговельно-економічного університету. Економічні науки*. № 65. 2021. С.48-52
14. Черняк О.Ю. Цивільно-правовий статус споживача у контексті адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу: дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.03.К., 2011. 230 с.

15. Яновицька Г.Б. Окремі аспекти захисту прав споживачів у проєкті Закону України «Про захист прав споживачів». *Юридичний науковий електронний журнал*. № 8.2021.С.118-120. URL: http://www.lsej.org.ua/8_2021/28.pdf
16. Язвінська О. М. Іваненко Л. М. Захист прав споживачів. К., 2021, 496с.

Тема 2. Державне управління у сфері захисту прав споживачів.

Методичні рекомендації: при вивченні даної теми необхідно розглянути не тільки сучасну систему органів державної влади щодо захисту прав споживачів, а й зародження та еволюцію цієї системи органів державної влади.

Питання для вивчення:

1. Повноваження органів державної влади щодо захисту прав споживачів.
2. Структура та функції Державної служби України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів (Держпродспоживслужби України).
3. Структура та напрями діяльності територіальних управлінь у справах захисту прав споживачів. Організація та порядок роботи територіальних управлінь у справах захисту прав споживачів.
4. Місцеві державні адміністрації та захист прав споживачів.
5. Функції органів місцевого самоврядування у сфері захисту прав споживачів.
6. Особливості реалізації контролю і нагляду у сфері захисту прав споживачів в сучасних умовах.
7. Порядок створення та функції громадських об'єднань споживачів.

Питання для самоконтролю:

- 1) Коли було створений перший державний орган у сфері захисту права споживачів?
- 2) До компетенції яких органів державної влади належать функції у сфері захисту прав споживачів?
- 3) Назвіть структуру Державної служби України з питань безпечності харчових продуктів та захисту прав споживачів.
- 4) Назвіть функції Державної служби України з питань безпечності харчових продуктів та захисту прав споживачів.
- 5) Яким органам чи посадовим особам місцевих державних адміністрацій належать функції у сфері захисту прав споживачів та якими нормативно-правовими актами вони визначені?

6) Назвіть функції органів місцевого самоврядування у сфері захисту прав споживачів.

Перелік рекомендованої літератури:

1. Конституція України: Закон від 28.06.1996 № 254к/96-ВР: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>
2. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
3. Про захист прав споживачів: Закон України від 12.05.1991 року №1023-XII: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1023-12>.
4. Про захист прав споживачів: Закон України від 10.06.2023 № 3153-IX: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3153-20#Text>
1. Положення про Державну службу України з питань безпечності харчових продуктів та захисту прав споживачів: Постанова КМУ від 02 вересня 2015 року №667 URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/667-2015-%D0%BF>.
2. Про затвердження Положення про Головне управління Державної служби України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів в області, в місті Києві: Наказ Міністерства аграрної політики та продовольства України від 12 квітня 2017 року №9 URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0604-17/paran9#n9>. (5. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21 травня 1997 року №280/97-ВР URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80>.
3. Бурлака О. С. Захист прав споживачів в умовах воєнного стану в Україні. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. № 3. 2022.С.28-33. URL: http://apnl.dnu.in.ua/3_2022/5.pdf
4. Довгань Ю. Органи місцевого самоврядування як суб'єкти забезпечення захисту прав споживачів. *Європейські перспективи*. № 2.2020.С.162-166. URL: http://ep.unesco-socio.in.ua/wp-content/uploads/2021/02/162-_Dovgan.pdf
5. Дудла І.О. Захист прав споживачів: Навчальний посібник .К.: Центр учбової літератури, 2007. 448 с.
6. Зверєва О.В. Захист прав споживачів. Навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2007. 192 с. https://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/CUL/10-Zahistpravspogivachiv-Zvereva.pdf
7. Станкова І.М. Громадські організації як елемент механізму захисту прав споживачів: зарубіжний досвід. *Часопис цивілістики*. Випуск 29. URL: <http://www.clj.nuoua.od.ua/archive/29/32.pdf>
8. М. Хоменко, Н. Коробцова. Основні гарантії і механізми захисту прав споживачів під час придбання продукції через мережу інтернет. *Підприємництво*,

Тема 3. Правовий статус споживача

Методичні рекомендації: вивчаючи дану тему, слід виходити із того, що особливий суб'єктний склад – це та ознака, яка дозволяє віднести той чи інший цивільно-правовий договір до типу споживчого. Мова, в першу чергу, йде про споживача. У літературі справедливо зазначається, що дефініція «споживач» не отримала єдиного формулювання у законодавстві ЄС. Словник української мови визначає поняття «споживач» як «особу чи організацію, що використовує, споживає якусь продукцію», а «споживати» означає «використовувати, витратити для задоволення яких-небудь потреб». У чинному законодавстві термін «споживач» вживається досить часто, однак зміст, який вкладає в нього вітчизняний законодавець, різниться.

Питання для вивчення:

1. Поняття «споживач» та «споживче право» у цивілістичній доктрині та законодавстві.
2. Система та принципи споживчого права.
3. Класифікація прав споживачів.
4. Права та обов'язки споживачів за Законом України «Про захист прав споживачів».
5. Права споживачів, що визнані Міжнародною організацією захисту прав споживачів.
6. Право на достовірну, повну інформацію про товари, роботи, послуги та його захист.
7. Права споживачів на безпеку продукції (результати робіт, послуг).
8. Гарантії захисту прав споживачів.

Завдання:

Проаналізуйте судову практику за 2020 -2024 р.р. щодо відмови у застосуванні Закону України «Про захист прав споживачів».

Питання для самоконтролю:

- 1) Наведіть дефініцію «споживач» у економічному та правовому розумінні.
- 2) Які принципи споживчого права?
- 3) Які класифікаційні критерії прав споживачів?

- 4) Назвіть універсальні права споживача, передбачені Законом України «Про захист прав споживачів».
- 5) Які обов'язки споживача передбачені Законом України «Про захист прав споживачів»?
- 6) Які права споживачів визнані Міжнародною організацією захисту прав споживачів?
- 7) Які складові права споживача на достовірну і повну інформацію?
- 8) Які складові права на безпеку продукції (результати робіт, послуг)?
- 9) Назвіть гарантії захисту прав споживачів.

Перелік рекомендованої літератури:

1. Конституція України: Закон від 28.06.1996 № 254к/96-ВР: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>
2. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
3. Про захист прав споживачів: Закон України від 12.05.1991 року №1023-XII: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1023-12>.
4. Про захист прав споживачів: Закон України від 10.06.2023 № 3153-IX: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3153-20#Text>
5. Керівні принципи для захисту інтересів споживачів. Резолюція 39/248 Генеральної Асамблеї ООН від 09.04.1985 р. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_903
6. Банасевич І.І. Споживчий договір. Договір як універсальна форма правового регулювання: монографія [Текст] / За заг. ред. проф. В.А. Васильєвої. Івано-Франківськ, 2016. С. 237-249.
7. Банасевич І.І. Поняття та сутність цивільних правовідносин за участю споживачів. *Юридичний бюлетень*. Випуск 7. Ч. 1. 2018. С.177-182.
8. Банасевич І.І. Особливості цивільних правовідносин за участю споживачів. Дев'яті юридичні диспути з актуальних проблем приватного права: матеріали міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої пам'яті Є.В. Васьковського (м. Одеса, 17 травня 2019 р.). Одеса: Астропринт, 2019. С. 86-90.
9. Гришко У.П. Право споживача на відмову від договору у праві ЄС та в контексті змін законодавства України. Захист прав споживачів у контексті адаптації законодавства України до права Європейського Союзу : збірник матеріалів науково-практичної конференції (м. Київ, 03 жовтня 2024 р.). Одеса : Видавництво «Юридика», 2024. С.129-133.
10. Гришко У.П. Права споживачів за дистанційними контрактами. Договір як універсальна форма правового регулювання: зб. матер. Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Івано-Франківськ, 7 квітня 2023р. Івано-

Франківськ: Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, С.205-209.

11. Гришко У.П. Право на споживчу освіту у ЄС. Матеріали звітної наукової вебконференції викладачів, докторантів, аспірантів університету за 2024 рік Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 24–28 березня 2025 р., м. Івано-Франківськ. Електронне видання. Івано-Франківськ : Прикарпат. нац. ун-т ім. В. Стефаника, 2025. С.161-163

12. Д'ячкова Н.А. Проблеми захисту прав споживачів у разі придбання неякісної продукції. Нове українське право. Вип. 1. 2022. С.35-40.
[URL:http://newukrainianlaw.in.ua/index.php/journal/article/view/194/175](http://newukrainianlaw.in.ua/index.php/journal/article/view/194/175)

13. Єгоричева О.Ю. Цивільно-правова відповідальність за продаж споживачам товарів неналежної якості: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.03 К., 2014. 20 с.

14. Пожоджук Р. Місце споживчих відносин у системі цивільного права. *Підприємництво, господарство і право.* № 4.2021.С.59-65. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2021/4/10.pdf>

15. Черняк О.Ю. Класифікація прав споживача за законодавством України та Європейського Союзу .[Форум права](#). 2008. № 2. С. 458-464.

16. Черняк О.Ю. Право споживача на захист в контексті адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу .[Університетські наукові записки](#).2009. № 4. -С. 70-75.

17. Язвінська О. М. Іваненко Л. М. Захист прав споживачів. К., 2021,496с.

Тема 4. Права споживачів за договором купівлі – продажу (4 години).

Методичні рекомендації: при вивченні даної теми необхідно, насамперед, виходити із того, що до основних джерел правового регулювання відносин у сфері захисту прав споживачів за договорами про передачу майна у власність належать Цивільний кодекс України та Закон України «Про захист прав споживачів». Серед основних прав, які варто детально вивчити, це право на якісний товар, право на інформацію про товар та його виробника, а також право на безпечність товару для життя і здоров'я. Особливу увагу потрібно звернути на механізми реалізації споживчих прав: право на обмін та повернення товару, право на гарантійне обслуговування та відшкодування збитків у разі придбання неякісного товару. Для кращого засвоєння матеріалу рекомендується розбір практичних ситуацій та кейсів з судової практики щодо порушення прав споживачів.

Питання для вивчення:

1. Права споживачів при укладенні договору купівлі-продажу.

2. Обов'язки продавця за договором купівлі-продажу.
3. Правові наслідки передання товару неналежної якості.
4. Правові наслідки передання товару з недоліками, які не можна усунути та небезпечного товару.
5. Права споживача при укладенні договору купівлі-продажу поза торговими та офісними приміщеннями.
6. Права споживача у Інтернет-торгівлі.
7. Права споживача у разі купівлі товару за зразками.
8. Права споживача на розірвання договору та повернення коштів у разі розрахунку банківською платіжною картою.
9. Права споживачів за договором поставки товарів через приєднану мережу.

Завдання:

1. Проаналізувати судову практику у сфері захисту прав споживачів за договорами купівлі-продажу за 2022 – 2024 рр.
2. Скласти порівняльну таблицю прав споживача при укладенні договору купівлі-продажу поза торговими та офісними приміщеннями, у Інтернет-торгівлі та у разі купівлі товару за зразками.
3. У яких випадках чинне законодавство дозволяє припинення газопостачання?
4. Який порядок та підстави відключення споживача від енергопостачання?

1. Покупець навесні придбав на умовах розпродажі зимову пухову куртку з хутряним капюшоном. Одягнувши її на початку зими, він зробив висновок, що куртка недостатньо тепла, «водонепроникний» матеріал промокає, а хутро за кілька днів втратило пристойний вигляд. Покупець звернувся зі скаргою до відповідного магазину, вимагаючи або замінити куртку на якісну або повернути сплачену ним вартість речі та передав куртку для оцінки виявлених недоліків. Через 25 днів він отримав відповідь, що гарантійний строк на вказану річ складає 1 місяць з дня купівлі. Крім того, річ було придбано зі знижкою 50%, тому всі претензії покупця необґрунтовані та не можуть бути задоволеними. Як слід вирішити дану ситуацію?

Питання для самоконтролю:

- 1) Які права споживача за договором купівлі-продажу передбачені ЦК України?
- 2) Які права споживача за договором-купівлі продажу передбачені Законом України «Про захист прав споживачів»?
- 3) Які обов'язки продавця?
- 4) Які правові наслідки передання товару неналежної якості?

- 5) Які правові наслідки передання товару з недоліками, які не можна усунути та небезпечного товару?
- 6) Які права споживача при укладенні договору купівлі-продажу поза торговими та офісними приміщеннями?
- 7) Які права споживача у Інтернет-торгівлі?
- 8) Які права споживача у разі купівлі товару за зразками?

Перелік рекомендованої літератури:

1. Про захист прав споживачів: Закон України від 12.05.1991 року №1023-XII
URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1023-12>. (дата звернення: 25.08.2021р.)
2. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
3. Закон України «Про електронну комерцію» від 03.09.2015 № 675-VIII.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/675-19#Text>
4. Абросімов С. Перспективи удосконалення правового регулювання договору купівлі- продажу в контексті рекодифікації національного цивільного законодавства та приведення у відповідність законодавства України до законодавства ЄС. Art and Science 2021, Vol. 1.
5. Банасевич І.І. Гармонізація приватно-правового законодавства у сфері захисту прав споживачів за дистанційними контрактами. *Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України: Збірник наукових статей*. 2019. Вип. 51. С.3-14.
6. Єгоричева О. Ю. Цивільно-правова відповідальність за продаж споживачам товарів неналежної якості: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.03 / О. Ю. Єгоричева. – К., 2014. –20 с.
7. Михалев А. С., Мельник В. В. Права споживачів при купівлі товарів через інтернет магазин. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/14060461.pdf>
8. Пожоджук Р. В. Захист прав споживачів за договором постачання електричної енергії через приєднану мережу: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.03.К, 2016. 20 с
9. Полуніна О. О. Процесуально- правове регулювання цивільно- правових відносин що виникають у разі укладення договору роздрібної купівлі- продажу через мережу інтернет. *Juris Europensis Scientia*. Випуск 3. 2021. URL: http://www.jes.nuoua.od.ua/archive/3_2021/10.pdf
10. Пристай Р.А., Яворська І.М. Захист прав споживачів при укладенні електронних договорів в рамках Європейського Союзу. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету*. Серія ПРАВО. Випуск 74: частина 2.2022.С.255-261

11. Саванець Л. Права споживача у разі придбання товару неналежної якості за законодавством Європейського Союзу та України. *Актуальні проблеми правознавства*. Випуск 1 (9). 2017. С.36-42
12. Хоменко М., Коробцова Н. Основні гарантії і механізми захисту прав споживачів під час придбання продукції через мережу Інтернет. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. №3. С.74-79
13. Хомко Л.В. Проблемні аспекти врегулювання спорів у сфері електронної комерції. *Юридичний науковий електронний журнал*. № 3. 2021. С.236-239. URL: http://lsei.org.ua/3_2021/62.pdf
14. Яновицька Г.Б. Цивільно-правові засоби захисту прав споживачів в Україні: Монографія. Львів: Видавництво «Райстр -7», 2018. 400 с.
15. Язвінська О. М. Іваненко Л. М. Захист прав споживачів. К., 2021, 496с.

Тема 5. Права споживачів у разі порушення умов договору про виконання робіт (надання послуг).

Методичні рекомендації: в сучасному цивільному обороті послуги формують одну з найчисленніших груп зобов'язань. Серед цих зобов'язань вагоме місце посідають споживчі послуги. Важливим регулятором цих відносин, окрім нормативно-правових актів, є договір. Тому договірні відносини у сфері послуг за участю споживачів є цікавими для вивчення та вдосконалення їх правового регулювання. При цьому чинне законодавство не містить легального визначення поняття споживчого договору і не визначає критеріїв, за якими договір, зокрема і про надання послуг, слід кваліфікувати як споживчий. Саме із цих положень слід виходити при вивченні даної теми.

Питання для вивчення:

1. Права споживачів при укладенні договорів про надання послуг.
2. Особливості захисту прав споживачів фінансових послуг.
3. Права та обов'язки споживача при отриманні споживчого кредиту.
4. Захист прав споживачів транспортних послуг.
5. Захист прав споживачів туристичних послуг.
6. Захист прав споживачів страхових послуг.
7. Захист прав споживачів медичних послуг.
8. Права споживачів при укладенні договорів на виконання робіт.
9. Права споживачів при укладенні договорів тимчасового користування майном.

Завдання:

1. Скласти порівняльну таблицю спеціальних прав споживачів за договорами про надання транспортних, туристичних, страхових та кредитних послуг.
2. Як чинне законодавство регулює обов'язки водія таксі по відношенню до пасажирів?
3. «У разі виявлення недоліків у виконаній роботі (наданій послугі) споживач має право на свій вибір вимагати»... : продовжіть речення і вкажіть першоджерело.
4. Споживач взяв кредит на автомобіль в АКБ «Укрсиббанк». При цьому в кредитному договорі було окремо зазначено, що страхування майна слід здійснювати тільки в страховій компанії «АХА-страхування». Коли споживач звернувся до цієї компанії, він виявив, що вартість страхового полісу є значно вищою, ніж в інших страхових компаніях на тих самих умовах. Після відповідного звернення споживача Банк відмовив йому у можливості змінити страхову компанію. Чи законні дії Банку? Вирішіть ситуацію.

Питання для самоконтролю:

1. Дайте визначення послуги як об'єкта цивільних прав.
2. Назвіть основні ознаки договору про надання послуг.
3. Які різновиди договорів про надання послуг Ви знаєте?
4. Які загальні права споживачів за договорами про надання послуг передбачені чинним законодавством?
5. Які спеціальні права споживача транспортних послуг?
6. Які спеціальні права споживача туристичних послуг?
7. Які спеціальні права споживача кредитних послуг?
8. Які права споживача у сфері виконання робіт?

Перелік рекомендованої літератури:

1. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
2. Про захист прав споживачів: Закон України від 12.05.1991 року №1023-XII URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1023-12>. (дата звернення:25.08.2021р.)
3. Про споживче кредитування: Закон України від 15 листопада 2016 року URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1734-19> (дата звернення:25.08.2021р.)
4. Про автомобільний транспорт: Закон України від 05.04.2001 № 2344-III URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2344-14#Text>
5. Про затвердження Статуту залізниць України: Постанова Кабінету Міністрів України; Статут від 06.04.1998 № 457. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/457-98-п#Text>

6. Повітряний кодекс України від 19.05.2011 № 3393-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3393-17#Text>
7. Закон України «Про туризм» від 15.09.1995 № 324/95-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/324/95-вр#Text>
8. Банасевич І.І. Права споживачів за договорами про виконання робіт. *Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України*. Випуск 42. 2016. С.34-44
9. Банасевич І.І. Споживчий договір. Договір як універсальна форма правового регулювання: монографія [Текст] / За заг. ред. проф. В.А. Васильєвої. Івано-Франківськ, 2016. С. 237-249.
10. Василенко Л.П. Захист прав споживачів у сфері надання туристичних послуг. *Юридичний науковий електронний журнал*. № 11. 2022. С.171-173. http://lsei.org.ua/11_2022/37.pdf
11. Горблянський В.Я. Захист прав споживачів за договором про надання послуг автореф. дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.03. Івано-Франківськ, 2019 .
12. Гришко У. П. Захист прав споживачів транспортних послуг: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.03. Івано-Франківськ, 2017. 19 с.
13. Гудима М.М. Захист прав споживачів за договором про надання туристичних послуг: дис. ...канд. юрид. наук: 12.00.03. Івано-Франківськ, 2013. 212 с.
14. Димінська О. Особливості захисту прав споживачів туристичних послуг за законодавством України та ЄС. URL: https://www.academia.edu/28919677/Особливості_захисту_прав_споживачів_туристичних_послуг_за_законодавством_України_та_ЄС
15. Жорнокуй Ю.М. Рівність становища замовника та виконавця щодо оплати та відповідальності за договором про надання послуг. *Юридичний науковий електронний журнал*. № 1.2023. С.99-103. URL: http://lsei.org.ua/1_2023/21.pdf
16. Зільник Н. Договір про надання туристичних послуг: поняття та особливості. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. №11. С.24-29. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2019/11/5.pdf>
17. Лукасевич-Крутник І.С. Договірні зобов'язання з надання транспортних послуг у цивільному праві України [Текст] : дис. ... д-ра юр. наук : 12.00.03. Тернопіль : ТНЕУ, 2019. 502 с.

Тема 6. Відповідальність за порушення законодавства про захист прав споживачів.

Методичні рекомендації: Важливе значення для споживачів має встановлення ефективного механізму відновлення їх порушених прав. Для цього у законодавстві передбачаються відповідні санкції щодо виробників (продавців,

виконавців) і певний порядок задоволення вимог споживачів. Вивчаючи дану тему слід, у першу чергу, виходити із того, що у сфері порушення прав споживачів законодавство України передбачає наступні види відповідальності: – цивільну відповідальність (ст. 711 Цивільного кодексу України відповідальність за шкоду, завдану товаром неналежної якості, статті 8, 10, 14, 16 Закону України “Про захист прав споживачів”) – права споживача в разі придбання ним товару неналежної якості, права споживача у разі порушення умов договору про виконання робіт (надання послуг), право споживача на безпеку продукції (товарів, наслідки робіт), майнова відповідальність за шкоду, завдану дефектною продукцією або продукцією неналежної якості; – адміністративну відповідальність (статті 155–155-2, 156–156-2, 157, 159, 160, 160-2, 167-172- 1 та інші норми Кодексу України про адміністративні правопорушення); ст. 23 Закону України “Про захист прав споживачів”); – кримінальну відповідальність (ст. 227 Кримінального кодексу України) та інші примусові заходи, спрямовані на захист прав споживачів.

Питання для вивчення:

1. Підстави відповідальності за порушення законодавства у сфері захисту прав споживачів.
2. Обставини, що звільняють продавця (виробника) від обов’язку задовольнити вимоги споживача.
3. Відповідальність за порушення законодавства у сфері захисту прав споживачів за ст.23 Закону України «Про захист прав споживачів».
4. Відшкодування матеріальної та моральної шкоди у справах про захист прав споживачів.
5. Адміністративно-правова відповідальність за порушення прав споживачів. Розміри та порядок накладення адміністративних стягнень.

Завдання :

1. В. замовив кухонні меблі. Під час оформлення замовлення приватний підприємець видав чек, в якому було зазначено, що це меблі, і їх ціна. Інформації, про виготовлення меблів і строки виконання роботи не було. Строк виконання обумовлювався усно, а коли він настав, підприємець повідомив, що замовлення буде виконано тільки через місяць. Постачальник матеріалу, з якого виробляються меблі, затримав поставку. Через місяць В. отримав кухонні меблі і написав претензію до підприємця з вимогою сплатити пеню в розмірі по три відсотки від вартості всього замовлення за кожний день затримки. Підприємець йому відмовив. Чи має право споживач на відшкодування?

Питання для самоконтролю:

- 1) Які підстави відповідальності за порушення законодавства у сфері захисту прав споживачів?
- 2) Назвіть обставини, що звільняють продавця (виробника) від обов'язку задовольнити вимоги споживача.
- 3) Яка відповідальність за порушення законодавства у сфері захисту прав споживачів передбачена ст.23 Закону України «Про захист прав споживачів»?
- 4) Назвіть форми цивільно-правової відповідальності за порушення прав споживачів.
- 7) Яка адміністративно-правова відповідальність за порушення прав споживачів передбачена чинним законодавством?
- 8) Яка кримінально-правова відповідальність за порушення прав споживачів передбачена Кримінальним кодексом України?

Перелік рекомендованої літератури:

1. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
2. Про захист прав споживачів: Закон України від 12.05.1991 року №1023-XII URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1023-12>. (дата звернення:25.08.2021р.)
3. Баранова Л.М. Відшкодування збитків як спосіб захисту цивільних прав. URL: http://nauka.nulau.org.ua/download/el_zbirnik/1/Baranova.pdf
3. Бойко В. Б. Особливості відшкодування моральної шкоди споживачам: теорія і практика. Правова позиція. № 2 (23). 2019. С.96-105. URL: <http://www.legalposition.umsf.in.ua/archive/2019/2/13.pdf>
4. Бурлака О. С. Захист прав споживачів в умовах воєнного стану в Україні. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. № 3. 2022.С.28-33. URL: http://apnl.dnu.in.ua/3_2022/5.pdf
5. Луспеник Д. Лідовець Р.Відшкодування моральної шкоди: деякі особливості розгляду цивільних справ. URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/Lyspenyk.pdf
6. Заверуха С.В. Значення штрафної та залікової неустойки у цивільному праві .*Університетські наукові записки*.2013.№4(48).с.180-185
7. Зверєва О.В. Захист прав споживачів. Навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2007. 192 с.
8. Земскова О. Цивільно- правова відповідальність за договором перевезення небезпечних вантажів. *Підприємництво, господарство і право*. 2019.№3. С.21-25
9. Кравців Я. Деякі важливі аспекти цивільно-правової відповідальності за введення в цивільний оборот неналежних продуктів харчування. *Юридичний науковий електронний журнал*.2018.№4. С.35-38.

10.Менів Л.Д. Правове регулювання юридичної відповідальності за порушення прав споживачів: перспективи розвитку. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2018.№2. С.73-76

11.Парасюк В. М.Теоретичне обґрунтування сутності підстави цивільно-правової відповідальності. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. № 1. 2020.С.45-49. <https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/3444/1/парасюк.pdf>

12.Язвінська О.М. Цивільно-правова відповідальність за порушення законодавства про захист прав споживачів. *Економіка та управління на транспорті*. К.:НТУ, 2015. Вип.2. С. 255-261. URL: file:///D:/%D0%A1%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96/eut_2016_2_40.pdf.

13.Яновицька Г.Б. Цивільно-правові засоби захисту прав споживачів в Україні: Монографія. Львів: Видавництво «Райстр -7», 2018. 400 с.

Тема 7. Форми захисту прав споживачів.

Методичні рекомендації : Під формою захисту розуміється нормативно визначений порядок здійснення відповідних дій самими суб'єктами цивільного права або державними органами, які спрямовані на відновлення порушеної майнової або немайнової сфери законних інтересів та прав уповноваженої особи. Найбільш вдалим є поділ на юрисдикційні та неюрисдикційні форми захисту. Юрисдикційною формою захисту є діяльність державних чи уповноважених державою органів із захисту цивільних прав. У межах юрисдикційної форми захисту виділяють можливість захисту у загальному (судовому) чи спеціальному (адміністративному, нотаріальному) порядку. Неюрисдикційна форма захисту цивільного права – це дії фізичних та юридичних осіб без звернення до державних чи інших уповноважених органів (самозахист).

Питання для вивчення:

1. Розгляд справ про відшкодування шкоди, заподіяної внаслідок недоліків товарів (робіт, послуг).
2. Позасудовий захист прав споживачів шляхом звернення до державних органів. Правила написання заяви та звернення про захист прав споживачів.
3. Позасудовий захист прав споживачів шляхом звернення до громадських організацій.
4. Самозахист споживача.

Завдання:

1. Скласти позовну заяву про відшкодування матеріальної та моральної шкоди, завданої внаслідок затримки відправлення потяга.

Питання для самоконтролю:

- 1) Назвіть обов'язки позивача за позовом про захист прав споживачів.
- 2) Які умови задоволення позову про відшкодування шкоди, заподіяної внаслідок недоліків товарів (робіт, послуг)?
- 3) Назвіть державні органи, які здійснюють захист прав споживача у адміністративному порядку.
- 4) Які основні вимоги до заяви про захист прав споживача?
- 5) Які громадські організації здійснюють захист прав споживачів?

Перелік рекомендованої літератури:

1. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
2. Про захист прав споживачів: Закон України від 12.05.1991 року №1023-XII URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1023-12>. (дата звернення:25.08.2021р.)
3. По місцеве самоврядування в Україні: Закон України №280/97-ВР від 21.05.1997 р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80>. (дата звернення:25.08.2021р.)
4. Про звернення громадян: Закон України №393/96-ВР від 02.10.1996 р. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/393/96-%D0%B2%D1%80>. (дата звернення:25.08.2021р.)
5. Горблянський В.Я. Особливості неюрисдикційної форми захисту прав споживача за договором про надання послуг. *Юридичний бюлетень*. Вип.7.ч.1.2018.С.202-209.
6. Ільків Н. В., Долинська М. С. та ін.; за заг. ред. д. ю. н. М. С. Долинської. Неюрисдикційні форми захисту прав та інтересів суб'єктів господарювання: монографія. Львів : ТОВ «Галицька видавнича спілка», 2020. 174 с. URL: <https://cutt.ly/jwotM0Xi>
7. Кот О.О. Проблеми здійснення та захисту суб'єктивних цивільних прав : дис. ... д-ра. юрид. Наук : 12.00.03 /НДППіП ім. Ак. Бурчака, Київ, 2017. 550 с
8. Радченко О. Деякі правові проблеми судового захисту прав споживачів фінансових послуг.*Підприємництво, господарство і право*.2016. №9. С.86-91
9. Селюк, М.В. Форми та способи захисту прав споживачів у випадку придбання ними товарів неналежної якості Реформування правової системи в контексті євроінтеграційних процесів: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, м. Суми, 18-19 травня 2017 р. / Редкол.: А.М. Куліш, М.М. Бурбика, О.М. Резнік та ін. - Суми: СумДУ, 2017. Ч.1. С. 161-165.

10. Сепаненко О.В. Процесуальні особливості судового захисту прав споживачів. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2020. №7. С.149-152.
11. Пристай Р.А., Яворська І.М. Захист прав споживачів при укладенні електронних договорів в рамках Європейського Союзу. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету. Серія ПРАВО*. Випуск 74: частина 2. 2022. С.255-261. URL: <https://visnyk-juris-uzhnu.com/wp-content/uploads/2023/02/47.pdf>
12. Приватно-правові засади захисту прав людини у соціальній державі : монографія / за заг. ред. І. В. Чеховської. –Ірпінь : Державний податковий університет, 2023. 566 с. URL:https://repository.ndippp.gov.ua/bitstream/handle/765432198/625/Теремецький%20С%20Чеховська%20монографія_2023.pdf?sequence=1&isAllowed=y
13. Язвінська О. М., Іваненко Л. М., Захист прав споживачів : підручник.К. : Юрінком Інтер, 2014. 496 с
14. Яновицька Г.Б. Цивільно-правові засоби захисту прав споживачів в Україні: Монографія. Львів: Видавництво «Райстр -7», 2018. 400 с.
15. Яновицька Г.Б. Альтернативні способи врегулювання спорів за участю споживачів. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: юридичні науки*. Том 30 (69) № 3. 2019.С.58-62 URL: https://www.juris.vernadskyjournals.in.ua/journals/2019/3_2019/12.pdf

Тема 8. Захист прав споживачів за законодавством ЄС.

Методичні рекомендації: У даній темі важливим є розгляд питання передумов виникнення консюмеризму в ЄС. Необхідно детально розглянути систему міжнародних організацій у справах захисту прав споживачів. Вивчаючи законодавство ЄС у сфері захисту прав споживачів, слід звертати на його структуру та особливості застосування для врегулювання споживчих правовідносин.

Питання для обговорення:

1. Міжнародні організації ЄС у справах захисту прав споживачів.
2. Етапи розвитку законодавства про захист прав споживачів в ЄС.
3. Нормативно- правове регулювання у сфері захисту прав споживачів в ЄС:
 - 4.1.Директиви ЄС у сфері захисту прав споживачів
 - 4.2. Регламенти ЄС у сфері захисту прав споживачів

Питання для самоконтролю:

- 1) Яким актом вперше було закріплено права споживачів в ЄС?
- 2) Які міжнародні організації у сфері захисту прав споживачів?
- 3) Які передумови виникнення консюмеризму в ЄС?
- 4) Назвіть основні акти ЄС у сфері захисту прав споживачів.

Перелік рекомендованої літератури:

1. Керівні принципи для захисту інтересів споживачів. Резолюція 39/248 Генеральної Асамблеї ООН від 09.04.1985 р.
http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_903
2. Договір про заснування Європейської Спільноти (Договір про заснування Європейського економічного співтовариства) від 25.03.1957 р.
URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_017#Text (дата звернення 22.05.2022р.) Стаття 153
3. Громовенко К.В. Компетенція ЄС у сфері прав споживачів: історико-правовий аналіз. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2015. №4. С. 146-150.
4. Бездітько М. Б. Історія виникнення руху захисту прав споживачів та міжнародний досвід. Матеріали 8 Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції «Правозахисний рух: історія та сучасність». Полтава, 2015. С. 40–41.
5. Бурліцька О.П. Сутність поняття та історичний розвиток консюмеризму. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2020. № 5. С. 49-52
6. Дудла І.О. Захист прав споживачів: Навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2007. 448 с.
7. Микієвич М. М., Яворська І. М. Правові форми та механізми захисту прав споживачів в рамках Європейського Союзу. *Journal «ScienceRise: Juridical Science»*. 2017. №1(1). С. 42-46
8. Письменна О. П. Політика Європейського Союзу щодо захисту прав споживачів.
URL: <http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/1856/Pusmenna.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (дата звернення 22.05.2022р.)
9. Право Європейського Союзу : [навч. посібн.] / [за заг. ред. Р. А. Петрова]. — [2-ге вид.]. К. : Істина, 2009. С. 376 с.
10. Ханік-Посполітак Р.Ю. Захист прав споживачів у Європейському Союзі.
URL: http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/19150/Khanyk-Pospolitak_Zakhyst_prav_spozhyvachiv.pdf?sequence=1&isAllowed=y (дата звернення 10.03.2022р.)
11. Черняк О.Ю. Цивільно-правовий статус споживача у контексті адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу: дис. ... канд. юрид.

наук: спец. 12.00.03.K., 2011. 230 с.

12. Mateusz Grochowski. European Consumer Law after the New Deal: A Tryptich. Yearbook of European Law, Vol. 39, No. 1 (2020), pp. 387–422.

13. DOMINIKA BEZÁKOVÁ. THE CONSUMER RIGHTS DIRECTIVE AND ITS IMPLICATIONS FOR CONSUMER PROTECTION REGARDING INTANGIBLE DIGITAL CONTENT. Masaryk University Journal of Law and Technology .Vol. 7:2.2013.p.177-191. URL:<https://journals.muni.cz>

ТЕМАТИКА І ЗМІСТ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ДЛЯ ЗДОБУВАЧІВ ЗАОЧНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ

Тема 1. Правове регулювання захисту прав споживачів в Україні.

Методичні рекомендації: У даній темі важливим є розгляд питання передумов виникнення консюмеризму в Україні та світі. Необхідно детально розглянути етапи розвитку законодавства про захист прав споживачів. Здобувачам слід дослідити усі нормативно-правові акти, які регулюють відносини у сфері захисту прав споживачів та проаналізувати їх з метою висловлення пропозицій удосконалення законодавства.

Питання для вивчення:

1. Виникнення та розвиток руху про захист прав споживачів (консюмеризму). Міжнародні організації у справах захисту прав споживачів.
2. Етапи розвитку законодавства про захист прав споживачів в Україні.
3. Джерела (форми) регулювання відносин у сфері захисту прав споживачів. Закон України «Про захист прав споживачів».
4. Законодавство ЄС у сфері захисту прав споживачів і адаптація до нього споживчого законодавства України.
5. Державна політика країн Центральної та Східної Європи у сфері захисту прав споживачів.

Завдання:

1. Складіть хронологію розвитку законодавства про захист прав споживачів в Україні

Питання для самоконтролю:

1. Що таке «консюмеризм»?
2. Назвіть історичні етапи розвитку законодавства про захист прав споживачів.
3. Яким нормативним актом вперше в Україні закріплювався захист прав споживачів?
4. Які нормативні акти на сьогодні визначають гарантії захисту прав споживачів?
5. Які в науці цивільного права висловлюються пропозиції удосконалення законодавства про захист прав споживачів?

Перелік рекомендованої літератури:

1. Конституція України: Закон від 28.06.1996 № 254к/96-ВР:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>
2. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
3. Про захист прав споживачів: Закон України від 12.05.1991 року №1023-XII:
<http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1023-12>.
4. Про захист прав споживачів: Закон України від 10.06.2023 № 3153-IX:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3153-20#Text>
5. Керівні принципи для захисту інтересів споживачів. Резолюція 39/248 Генеральної Асамблеї ООН від 09.04.1985 р.
http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_903
6. Бездітько М. Б. Історія виникнення руху захисту прав споживачів та міжнародний досвід. Матеріали 8 Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції «Правозахисний рух: історія та сучасність». Полтава, 2015. С. 40–41.
7. Горблянський В.Я. Захист прав споживачів за договором про надання послуг дисертація на здоб. наук. ступеня к.ю.н. ... 12.00.03. Івано-Франківськ, 2019. 200 с. https://svr.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/5/2019/06/dis_Horblianskyi.pdf
8. Дудла І.О. Захист прав споживачів: Навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2007. 448 с.
9. Жайворонок Т.Є., Павловська С.В. Судова практика розгляду справ про захист прав споживачів. *Вісник Верховного Суду України*. 2013. №1 (149). С. 15-32.
10. Менів Л.Д. Перспективи розвитку законодавства про захист прав споживачів. *Юридичний науковий електронний журнал*. №6.2022. С.126-129. URL: http://www.lsej.org.ua/6_2022/30.pdf
11. Осетинська Г.А. Цивільно-правовий захист прав споживачів за законодавством України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.03. К., 2006. 20 с.
12. Станкова І.М. Цивільно- правове регулювання захисту прав споживачів у сфері надання послуг. автореф. дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.03 .О., 2021. 23 с.
13. Траченко Л. А. Проблеми захисту прав споживачів в Україні в умовах євроінтеграційних процесів. *Вісник Львівського торговельно-економічного університету. Економічні науки*. № 65. 2021. С.48-52
14. Черняк О.Ю. Цивільно-правовий статус споживача у контексті адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу: дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.03.К., 2011. 230 с.
15. Яновицька Г.Б. Окремі аспекти захисту прав споживачів у проєкті Закону України «Про захист прав споживачів». *Юридичний науковий електронний журнал*. № 8.2021. С.118-120. URL: http://www.lsej.org.ua/8_2021/28.pdf

16. Язвінська О. М. Іваненко Л. М. Захист прав споживачів. К., 2021, 496с.

Тема 2. Державне управління у сфері захисту прав споживачів.

Методичні рекомендації: при вивченні даної теми необхідно розглянути не тільки сучасну систему органів державної влади щодо захисту прав споживачів, а й зародження та еволюцію цієї системи органів державної влади.

Питання для вивчення:

1. Повноваження органів державної влади щодо захисту прав споживачів.
2. Структура та функції Державної служби України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів (Держпродспоживслужби України).
3. Структура та напрями діяльності територіальних управлінь у справах захисту прав споживачів. Організація та порядок роботи територіальних управлінь у справах захисту прав споживачів.
4. Місцеві державні адміністрації та захист прав споживачів.
5. Функції органів місцевого самоврядування у сфері захисту прав споживачів.
6. Особливості реалізації контролю і нагляду у сфері захисту прав споживачів в сучасних умовах.
7. Порядок створення та функції громадських об'єднань споживачів.

Завдання:

1. Відділ контролю якості та дотримання правил торгівлі управління у сфері захисту прав споживачів у Івано-Франківській області у травні 2019 року здійснив планову перевірку тваринницького комплексу з поголів'ям більше 1000 свиней. В результаті перевірки було виявлено незначні порушення правил зберігання свіжого м'яса та видано відповідний припис про усунення недоліків. У серпні 2020 року працівники зазначеного відділу знову прибули до тваринницького комплексу з позаплановою перевіркою, але не показали керівнику посвідчення (направлення) на перевірку, сказавши, що вони недавно були і посвідчення показували. Дайте аналіз діям працівників відділу контролю якості та дотримання правил торгівлі.

Питання для самоконтролю:

- 1) Коли було створений перший державний орган у сфері захисту права споживачів?
- 2) До компетенції яких органів державної влади належать функції у сфері захисту прав споживачів?

3) Назвіть структуру Державної служби України з питань безпеки харчових продуктів та захисту прав споживачів.

4) Назвіть функції Державної служби України з питань безпеки харчових продуктів та захисту прав споживачів.

5) Яким органам чи посадовим особам місцевих державних адміністрацій належать функції у сфері захисту прав споживачів та якими нормативно-правовими актами вони визначені?

6) Назвіть функції органів місцевого самоврядування у сфері захисту прав споживачів.

Перелік рекомендованої літератури:

5. Конституція України: Закон від 28.06.1996 № 254к/96-ВР: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>

6. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>

7. Про захист прав споживачів: Закон України від 12.05.1991 року №1023-XII: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1023-12>.

8. Про захист прав споживачів: Закон України від 10.06.2023 № 3153-IX: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3153-20#Text>

9. Положення про Державну службу України з питань безпеки харчових продуктів та захисту прав споживачів: Постанова КМУ від 02 вересня 2015 року №667 URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/667-2015-%D0%BF>.

10. Про затвердження Положення про Головне управління Державної служби України з питань безпеки харчових продуктів та захисту споживачів в області, в місті Києві: Наказ Міністерства аграрної політики та продовольства України від 12 квітня 2017 року №9 URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0604-17/paran9#n9>. (5. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21 травня 1997 року №280/97-ВР URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80>.

11. Бурлака О. С. Захист прав споживачів в умовах воєнного стану в Україні. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. № 3. 2022.С.28-33. URL: http://apnl.dnu.in.ua/3_2022/5.pdf

12. Довгань Ю. Органи місцевого самоврядування як суб'єкти забезпечення захисту прав споживачів. *Європейські перспективи*. № 2.2020.С.162-166. URL: http://ep.unesco-socio.in.ua/wp-content/uploads/2021/02/162-_Dovgan.pdf

13. Дудла І.О. Захист прав споживачів: Навчальний посібник .К.: Центр учбової літератури, 2007. 448 с.

14. Зверева О.В. Захист прав споживачів. Навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2007. 192 с. https://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/CUL/10-Zahist_prav_spozivachiv-Zvereva.pdf
15. Станкова І.М. Громадські організації як елемент механізму захисту прав споживачів: зарубіжний досвід. *Часопис цивілістики*. Випуск 29. URL: <http://www.clj.nuoua.od.ua/archive/29/32.pdf>
16. М. Хоменко, Н. Коробцова. Основні гарантії і механізми захисту прав споживачів під час придбання продукції через мережу інтернет. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. №3. С.74-79. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2019/3/15.pdf>

Тема 3. Правовий статус споживача

Методичні рекомендації: вивчаючи дану тему, слід виходити із того, що особливий суб'єктний склад – це та ознака, яка дозволяє віднести той чи інший цивільно-правовий договір до типу споживчого. Мова, в першу чергу, йде про споживача. У літературі справедливо зазначається, що дефініція «споживач» не отримала єдиного формулювання у законодавстві ЄС. Словник української мови визначає поняття «споживач» як «особу чи організацію, що використовує, споживає якусь продукцію», а «споживати» означає «використовувати, витратити для задоволення яких-небудь потреб». У чинному законодавстві термін «споживач» вживається досить часто, однак зміст, який вкладає в нього вітчизняний законодавець, різниться.

Питання для вивчення:

1. Поняття «споживач» та «споживче право» у цивілістичній доктрині та законодавстві.
2. Система та принципи споживчого права.
3. Класифікація прав споживачів.
4. Права та обов'язки споживачів за Законом України «Про захист прав споживачів».
5. Права споживачів, що визнані Міжнародною організацією захисту прав споживачів.
6. Право на достовірну, повну інформацію про товари, роботи, послуги та його захист.
7. Права споживачів на безпеку продукції (результати робіт, послуг).
8. Гарантії захисту прав споживачів.

Завдання:

Задача 1.Купуючи в магазині "Продтовари" цілий ряд харчових продуктів: цукор (1 кг), молоко (1 пачка), хліб (1 шт), майонез (1 пачка), масло вершкове (1 пачку) громадянин Малко В.А. дав купюру 100 грн. Йому повинні були дати залишок 5 грн. Але продавець сказав, що у нього немає здачі і на залишок дав 2 упаковки сірників покупцеві. Чи порушені в даній ситуації права споживача? Чи мав право продавець так вчиняти?

Питання для самоконтролю:

- 1) Наведіть дефініцію «споживач».
- 2) Які принципи споживчого права?
- 3) Які класифікаційні критерії прав споживачів?
- 4) Назвіть універсальні права споживача, передбачені Законом України «Про захист прав споживачів».
- 5) Які обов'язки споживача передбачені Законом України «Про захист прав споживачів»?
- 6) Які права споживачів визнані Міжнародною організацією захисту прав споживачів?
- 7) Які складові права споживача на достовірну і повну інформацію?
- 8) Які складові права на безпеку продукції (результати робіт, послуг)?

Перелік рекомендованої літератури:

1. Конституція України: Закон від 28.06.1996 № 254к/96-ВР: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>
2. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
3. Про захист прав споживачів: Закон України від 12.05.1991 року №1023-XII: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1023-12>.
4. Про захист прав споживачів: Закон України від 10.06.2023 № 3153-IX: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3153-20#Text>
5. Керівні принципи для захисту інтересів споживачів. Резолюція 39/248 Генеральної Асамблеї ООН від 09.04.1985 р. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_903
6. Банасевич І.І. Споживчий договір. Договір як універсальна форма правового регулювання: монографія [Текст] / За заг. ред. проф. В.А. Васильєвої. Івано-Франківськ, 2016. С. 237-249.
7. Банасевич І.І. [Поняття та сутність цивільних правовідносин за участю споживачів](#). Юридичний бюлетень. Випуск7. Ч. 1. 2018. С.177-182.
8. Банасевич І.І. Особливості цивільних правовідносин за участю споживачів. Дев'яті юридичні диспути з актуальних проблем приватного права: матеріали

міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої пам'яті Є.В. Васьковського (м. Одеса, 17 травня 2019 р.). Одеса: Астропринт, 2019. С. 86-90.

9. Гришко У.П. Право споживача на відмову від договору у праві ЄС та в контексті змін законодавства України. Захист прав споживачів у контексті адаптації законодавства України до права Європейського Союзу : збірник матеріалів науково-практичної конференції (м. Київ, 03 жовтня 2024 р.). Одеса : Видавництво «Юридика», 2024.С.129-133.

10. Гришко У.П. Права споживачів за дистанційними контрактами. Договір як універсальна форма правового регулювання: зб. матер. Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Івано-Франківськ, 7 квітня 2023р. Івано-Франківськ: Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, С.205-209.

11. Гришко У.П. Право на споживчу освіту у ЄС. Матеріали звітної наукової вебконференції викладачів, докторантів, аспірантів університету за 2024 рік Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 24–28 березня 2025 р., м. Івано-Франківськ. Електронне видання. Івано-Франківськ : Прикарпат. нац. ун-т ім. В. Стефаника, 2025. С.161-163

12. Д'ячкова Н.А. Проблеми захисту прав споживачів у разі придбання неякісної продукції. Нове українське право. Вип. 1. 2022. С.35-40.
[URL:http://newukrainianlaw.in.ua/index.php/journal/article/view/194/175](http://newukrainianlaw.in.ua/index.php/journal/article/view/194/175)

13. Єгоричева О.Ю. Цивільно-правова відповідальність за продаж споживачам товарів неналежної якості: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.03 К., 2014. 20 с.

14. Пожоджук Р. Місце споживчих відносин у системі цивільного права. *Підприємництво, господарство і право.* № 4.2021.С.59-65. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2021/4/10.pdf>

15. Черняк О.Ю. Класифікація прав споживача за законодавством України та Європейського Союзу .[Форум права](#). 2008. № 2. С. 458-464.

16. Черняк О.Ю. Право споживача на захист в контексті адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу .[Університетські наукові записки](#).2009. № 4. -С. 70-75.

17. Язвінська О. М. Іваненко Л. М. Захист прав споживачів. К., 2021,496с.

Тема 4. Права споживачів за договором купівлі – продажу (2 години).

Методичні рекомендації: при вивченні даної теми необхідно, насамперед, виходити із того, що до основних джерел правового регулювання відносин у сфері захисту прав споживачів за договорами про передачу майна у власність належать

Цивільний кодекс України та Закон України «Про захист прав споживачів». Серед основних прав, які варто детально вивчити, це право на якісний товар, право на інформацію про товар та його виробника, а також право на безпечність товару для життя і здоров'я. Особливу увагу потрібно звернути на механізми реалізації споживчих прав: право на обмін та повернення товару, право на гарантійне обслуговування та відшкодування збитків у разі придбання неякісного товару. Для кращого засвоєння матеріалу рекомендується розбір практичних ситуацій та кейсів з судової практики щодо порушення прав споживачів.

Питання для вивчення:

1. Права споживачів при укладенні договору купівлі-продажу.
2. Обов'язки продавця за договором купівлі-продажу.
3. Правові наслідки передання товару неналежної якості.
4. Правові наслідки передання товару з недоліками, які не можна усунути та небезпечного товару.
5. Права споживача при укладенні договору купівлі-продажу поза торговими та офісними приміщеннями.
6. Права споживача у Інтернет-торгівлі.
7. Права споживача у разі купівлі товару за зразками.
8. Права споживача на розірвання договору та повернення коштів у разі розрахунку банківською платіжною картою.
9. Права споживачів за договором поставки товарів через приєднану мережу.

Завдання:

1. Покупець навесні придбав на умовах розпродажі зимову пухову куртку з хутряним капюшоном. Одягнувши її на початку зими, він зробив висновок, що куртка недостатньо тепла, «водонепроникний» матеріал промокає, а хутро за кілька днів втратило пристойний вигляд. Покупець звернувся зі скаргою до відповідного магазину, вимагаючи або замінити куртку на якісну або повернути сплачену ним вартість речі та передав куртку для оцінки виявлених недоліків. Через 25 днів він отримав відповідь, що гарантійний строк на вказану річ складає 1 місяць з дня купівлі. Крім того, річ було придбано зі знижкою 50%, тому всі претензії покупця необґрунтовані та не можуть бути задоволеними. Як слід вирішити дану ситуацію?

Питання для самоконтролю:

- 1) Які права споживача за договором купівлі-продажу передбачені ЦК України?
- 2) Які права споживача за договором-купівлі продажу передбачені Законом України «Про захист прав споживачів»?

- 3) Які обов'язки продавця?
- 4) Які правові наслідки передання товару неналежної якості?
- 5) Які правові наслідки передання товару з недоліками, які не можна усунути та небезпечного товару?
- 6) Які права споживача при укладенні договору купівлі-продажу поза торговими та офісними приміщеннями?
- 7) Які права споживача у Інтернет-торгівлі?
- 8) Які права споживача у разі купівлі товару за зразками?

Перелік рекомендованої літератури:

1. Про захист прав споживачів: Закон України від 12.05.1991 року №1023-XII
URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1023-12>. (дата звернення: 25.08.2021р.)
2. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
3. Закон України «Про електронну комерцію» від 03.09.2015 № 675-VIII.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/675-19#Text>
4. Абросімов С. Перспективи удосконалення правового регулювання договору купівлі- продажу в контексті рекодифікації національного цивільного законодавства та приведення у відповідність законодавства України до законодавства ЄС. Art and Science 2021, Vol. 1.
5. Банасевич І.І. Гармонізація приватно-правового законодавства у сфері захисту прав споживачів за дистанційними контрактами. *Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України: Збірник наукових статей*. 2019. Вип. 51. С.3-14.
6. Єгоричева О. Ю. Цивільно-правова відповідальність за продаж споживачам товарів неналежної якості: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.03 / О. Ю. Єгоричева. – К., 2014. –20 с.
7. Михалев А. С., Мельник В. В. Права споживачів при купівлі товарів через інтернет магазин. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/14060461.pdf>
8. Пожоджук Р. В. Захист прав споживачів за договором постачання електричної енергії через приєднану мережу: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.03.К, 2016. 20 с
9. Полуніна О. О. Процесуально- правове регулювання цивільно- правових відносин що виникають у разі укладення договору роздрібної купівлі- продажу через мережу інтернет. *Juris Europensis Scientia*. Випуск 3. 2021. URL: http://www.jes.nuoua.od.ua/archive/3_2021/10.pdf
10. Пристай Р.А., Яворська І.М. Захист прав споживачів при укладенні електронних договорів в рамках Європейського Союзу. *Науковий вісник*

11. Саванець Л. Права споживача у разі придбання товару неналежної якості за законодавством Європейського Союзу та України. *Актуальні проблеми правознавства*. Випуск 1 (9). 2017. С.36-42
12. Хоменко М.,Коробцова Н. Основні гарантії і механізми захисту прав споживачів під час придбання продукції через мережу Інтернет. *Підприємництво, господарство і право*.2019.№3. С.74-79
13. Хомко Л.В. Проблемні аспекти врегулювання спорів у сфері електронної комерції. *Юридичний науковий електронний журнал*. № 3.2021.С.236-239. URL: http://lsei.org.ua/3_2021/62.pdf
14. Яновицька Г.Б. Цивільно-правові засоби захисту прав споживачів в Україні: Монографія. Львів: Видавництво «Райстр -7», 2018. 400 с.
15. Язвінська О. М. Іваненко Л. М. Захист прав споживачів. К., 2021,496с.

Тема 5.Права споживачів у разі порушення умов договору про виконання робіт (надання послуг).

Методичні рекомендації: в сучасному цивільному обороті послуги формують одну з найчисленніших груп зобов'язань. Серед цих зобов'язань вагоме місце посідають споживчі послуги. Важливим регулятором цих відносин, окрім нормативно-правових актів, є договір. Тому договірні відносини у сфері послуг за участю споживачів є цікавими для вивчення та вдосконалення їх правового регулювання. При цьому чинне законодавство не містить легального визначення поняття споживчого договору і не визначає критеріїв, за якими договір, зокрема і про надання послуг, слід кваліфікувати як споживчий. Саме із цих положень слід виходити при вивченні даної теми.

Питання для вивчення:

1. Права споживачів при укладенні договорів про надання послуг.
2. Особливості захисту прав споживачів фінансових послуг.
3. Права та обов'язки споживача при отриманні споживчого кредиту.
4. Захист прав споживачів транспортних послуг.
5. Захист прав споживачів туристичних послуг.
6. Захист прав споживачів страхових послуг.
7. Захист прав споживачів медичних послуг.
8. Права споживачів при укладенні договорів на виконання робіт.
9. Права споживачів при укладенні договорів тимчасового користування майном.

Завдання:

1. Споживач взяв у банку споживчий кредит на придбання квартири в розмірі 200 000 грн. Заставою була ця квартира. Всі необхідні документи для укладання кредитного договору він надав. Через тиждень споживач отримав повідомлення з банку, що йому необхідно надати відомості, чи є в нього у приватній власності земельна ділянка. Він відмовився надавати таку інформацію. Чи правомірні його дії?

Питання для самоконтролю:

1. Дайте визначення послуги як об'єкта цивільних прав.
2. Назвіть основні ознаки договору про надання послуг.
3. Які різновиди договорів про надання послуг Ви знаєте?він
4. Які загальні права споживачів за договорами про надання послуг передбачені чинним законодавством?
5. Які спеціальні права споживача транспортних послуг?
6. Які спеціальні права споживача туристичних послуг?
7. Які спеціальні права споживача кредитних послуг?
8. Які права споживача у сфері виконання робіт?

Перелік рекомендованої літератури:

1. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
2. Про захист прав споживачів: Закон України від 12.05.1991 року №1023-XII URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1023-12>. (дата звернення:25.08.2021р.)
3. Про споживче кредитування: Закон України від 15 листопада 2016 року URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1734-19> (дата звернення:25.08.2021р.)
4. Про автомобільний транспорт: Закон України від 05.04.2001 № 2344-III URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2344-14#Text>
5. Про затвердження Статуту залізниць України: Постанова Кабінету Міністрів України; Статут від 06.04.1998 № 457. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/457-98-п#Text>
6. Повітряний кодекс України від 19.05.2011 № 3393-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3393-17#Text>
7. Закон України «Про туризм» від 15.09.1995 № 324/95-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/324/95-вр#Text>
8. Банасевич І.І.Права споживачів за договорами про виконання робіт. *Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України*. Випуск 42. 2016. С.34-44

9. Банасевич І.І. Споживчий договір. Договір як універсальна форма правового регулювання: монографія [Текст] / За заг. ред. проф. В.А. Васильєвої. Івано-Франківськ, 2016. С. 237-249.

10. Василенко Л.П. Захист прав споживачів у сфері надання туристичних послуг. *Юридичний науковий електронний журнал*. № 11. 2022.С.171-173. http://lsej.org.ua/11_2022/37.pdf

11. Горблянський В.Я. Захист прав споживачів за договором про надання послуг автореф. дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.03. Івано-Франківськ, 2019 .

12. Гришко У. П. Захист прав споживачів транспортних послуг: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.03.Івано-Франківськ, 2017. 19 с.

13. Гудима М.М. Захист прав споживачів за договором про надання туристичних послуг: дис. ...канд. юрид. наук: 12.00.03. Івано-Франківськ, 2013. 212 с.

14. Димінська О. Особливості захисту прав споживачів туристичних послуг за законодавством України та ЄС. URL: https://www.academia.edu/28919677/Особливості_захисту_прав_споживачів_туристичних_послуг_за_законодавством_України_та_ЄС

15. Жорнокуй Ю.М. Рівність становища замовника та виконавця щодо оплати та відповідальності за договором про надання послуг. *Юридичний науковий електронний журнал*. № 1.2023.С.99-103. URL: http://lsej.org.ua/1_2023/21.pdf

16. Зільник Н. Договір про надання туристичних послуг: поняття та особливості. *Підприємництво, господарство і право*.2019.№11.С.24-29. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2019/11/5.pdf>

17. Лукасевич-Крутник І.С. Договірні зобов'язання з надання транспортних послуг у цивільному праві України [Текст] : дис. ... д-ра юр. наук : 12.00.03. Тернопіль : ТНЕУ, 2019. 502 с.

Тема 6. Відповідальність за порушення законодавства про захист прав споживачів.

Методичні рекомендації: Важливе значення для споживачів має встановлення ефективного механізму відновлення їх порушених прав. Для цього у законодавстві передбачаються відповідні санкції щодо виробників (продавців, виконавців) і певний порядок задоволення вимог споживачів. Вивчаючи дану тему слід, у першу чергу, виходити із то, що у сфері порушення прав споживачів законодавство України передбачає наступні види відповідальності: – цивільну відповідальність (ст. 711 Цивільного кодексу України відповідальність за шкоду, завдану товаром неналежної якості, статті 8, 10, 14, 16 Закону України “Про захист прав споживачів”) – права споживача в разі придбання ним товару неналежної якості, права споживача у разі порушення умов договору про виконання робіт

(надання послуг), право споживача на безпеку продукції (товарів, наслідки робіт), майнова відповідальність за шкоду, завдану дефектною продукцією або продукцією неналежної якості; – адміністративну відповідальність (статті 155–155-2, 156–156-2, 157, 159, 160, 160-2, 167-172- 1 та інші норми Кодексу України про адміністративні правопорушення); ст. 23 Закону України “Про захист прав споживачів”); – кримінальну відповідальність (ст. 227 Кримінального кодексу України) та інші примусові заходи, спрямовані на захист прав споживачів.

Питання для вивчення:

1. Підстави відповідальності за порушення законодавства у сфері захисту прав споживачів.
2. Обставини, що звільняють продавця (виробника) від обов’язку задовольнити вимоги споживача.
3. Відповідальність за порушення законодавства у сфері захисту прав споживачів за ст.23 Закону України «Про захист прав споживачів».
4. Цивільно-правова відповідальність за порушення прав споживачів.
5. Відшкодування матеріальної та моральної шкоди у справах про захист прав споживачів.
6. Адміністративно-правова відповідальність за порушення прав споживачів. Розміри та порядок накладення адміністративних стягнень.

Завдання :

1. В. замовив кухонні меблі. Під час оформлення замовлення приватний підприємець видав чек, в якому було зазначено, що це меблі, і їх ціна. Інформації, про виготовлення меблів і строки виконання роботи не було. Строк виконання обумовлювався усно, а коли він настав, підприємець повідомив, що замовлення буде виконано тільки через місяць. Постачальник матеріалу, з якого виробляються меблі, затримав поставку. Через місяць В. отримав кухонні меблі і написав претензію до підприємця з вимогою сплатити пеню в розмірі по три відсотки від вартості всього замовлення за кожний день затримки. Підприємець йому відмовив. Чи має право споживач на відшкодування?

Питання для самоконтролю:

- 1) Які підстави відповідальності за порушення законодавства у сфері захисту прав споживачів?
- 2) Назвіть обставини, що звільняють продавця (виробника) від обов’язку задовольнити вимоги споживача.
- 3) Яка відповідальність за порушення законодавства у сфері захисту прав споживачів передбачена ст.23 Закону України «Про захист прав споживачів»?

4) Назвіть форми цивільно-правової відповідальності за порушення прав споживачів.

7) Яка адміністративно-правова відповідальність за порушення прав споживачів передбачена чинним законодавством?

8) Яка кримінально-правова відповідальність за порушення прав споживачів передбачена Кримінальним кодексом України?

Перелік рекомендованої літератури:

1. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
2. Про захист прав споживачів: Закон України від 12.05.1991 року №1023-XII URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1023-12>. (дата звернення:25.08.2021р.)
3. Баранова Л.М. Відшкодування збитків як спосіб захисту цивільних прав. URL: http://nauka.nulau.org.ua/download/el_zbirnik/1/Baranova.pdf
- 14.Бойко В. Б. Особливості відшкодування моральної шкоди споживачам: теорія і практика. Правова позиція. № 2 (23). 2019. С.96-105. URL: <http://www.legalposition.umsf.in.ua/archive/2019/2/13.pdf>
- 15.Бурлака О. С. Захист прав споживачів в умовах воєнного стану в Україні. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. № 3. 2022.С.28-33. URL: http://apnl.dnu.in.ua/3_2022/5.pdf
16. Луспенік Д. Лідовець Р.Вішкодування моральної шкоди: деякі особливості розгляду цивільних справ. URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/Lyspenyk.pdf
- 17.Заверуха С.В. Значення штрафної та залікової неустойки у цивільному праві .*Університетські наукові записки*.2013.№4(48).с.180-185
- 18.Зверєва О.В. Захист прав споживачів. Навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2007. 192 с.
- 19.Земскова О. Цивільно- правова відповідальність за договором перевезення небезпечних вантажів. *Підприємництво, господарство і право*. 2019.№3. С.21-25
- 20.Кравців Я. Деякі важливі аспекти цивільно-правової відповідальності за введення в цивільний оборот неналежних продуктів харчування. *Юридичний науковий електронний журнал*.2018.№4. С.35-38.
- 21.Менів Л.Д. Правове регулювання юридичної відповідальності за порушення прав споживачів: перспективи розвитку. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2018.№2. С.73-76
- 22.Парасюк В. М.Теоретичне обґрунтування сутності підстави цивільно-правової відповідальності. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. № 1. 2020.С.45-49. <https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/3444/1/парасюк.pdf>

23.Язвінська О.М. Цивільно-правова відповідальність за порушення законодавства про захист прав споживачів. Економіка та управління на транспорті. К.:НТУ, 2015. Вип.2. С. 255-261. URL: file:///D:/%D0%A1%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96/eut_2016_2_40.pdf.

24.Яновицька Г.Б. Цивільно-правові засоби захисту прав споживачів в Україні: Монографія. Львів: Видавництво «Райстр -7», 2018. 400 с.

Тема 7. Форми захисту прав споживачів.

Методичні рекомендації : Під формою захисту розуміється нормативно визначений порядок здійснення відповідних дій самими суб'єктами цивільного права або державними органами, які спрямовані на відновлення порушеної майнової або немайнової сфери законних інтересів та прав уповноваженої особи. Найбільш вдалим є поділ на юрисдикційні та неюрисдикційні форми захисту. Юрисдикційною формою захисту є діяльність державних чи уповноважених державою органів із захисту цивільних прав. У межах юрисдикційної форми захисту виділяють можливість захисту у загальному (судовому) чи спеціальному (адміністративному, нотаріальному) порядку. Неюрисдикційна форма захисту цивільного права – це дії фізичних та юридичних осіб без звернення до державних чи інших уповноважених органів (самозахист).

Питання для вивчення:

1. Вимоги до змісту позовної заяви про захист прав споживачів. Обов'язки позивача за позовом про захист прав споживачів.
2. Розгляд справ про відшкодування шкоди, заподіяної внаслідок недоліків товарів (робіт, послуг).
3. Позасудовий захист прав споживачів шляхом звернення до державних органів. Правила написання заяви та звернення про захист прав споживачів.
4. Позасудовий захист прав споживачів шляхом звернення до громадських організацій.
5. Самозахист споживача.
- 6.Державний захист прав споживачів в зарубіжних країнах.

Завдання:

1. Магазин "Сад і город" реалізує отрутохімікати для знищення шкідливих комах. Споживач купив 5 упаковок отрути "Банкол", яка добре вже йому відома у використанні. Прийшовши додому, він побачив, що 2 упаковки були іншого виробника, зовсім йому невідомого, і на цих упаковках була відсутня інформація про правила і умови використання препарату. Повернувшись до магазину, він

попросив замінити товар (2 упаковки), але йому відмовили, сказавши, що умови його використання такі ж, як і інших упаковок "Банколу". Які права споживача порушено і яку відповідальність несе продавець?

Питання для самоконтролю:

- 1) Назвіть обов'язки позивача за позовом про захист прав споживачів.
- 2) Які умови задоволення позову про відшкодування шкоди, заподіяної внаслідок недоліків товарів (робіт, послуг)?
- 3) Назвіть державні органи, які здійснюють захист прав споживача у адміністративному порядку.
- 4) Які основні вимоги до заяви про захист прав споживача?
- 5) Які громадські організації здійснюють захист прав споживачів?

Перелік рекомендованої літератури:

1. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
2. Про захист прав споживачів: Закон України від 12.05.1991 року №1023-XII URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1023-12>. (дата звернення:25.08.2021р.)
3. По місцеве самоврядування в Україні: Закон України №280/97-ВР від 21.05.1997 р. URL:<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80>. (дата звернення:25.08.2021р.)
4. Про звернення громадян: Закон України №393/96-ВР від 02.10.1996 р. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/393/96-%D0%B2%D1%80>. (дата звернення:25.08.2021р.)
5. Горблянський В.Я. Особливості неюрисдикційної форми захисту прав споживача за договором про надання послуг. *Юридичний бюлетень*. Вип.7.ч.1.2018.С.202-209.
6. Ільків Н. В., Долинська М. С. та ін.; за заг. ред. д. ю. н. М. С. Долинської. Неюрисдикційні форми захисту прав та інтересів суб'єктів господарювання: монографія. Львів : ТОВ «Галицька видавнича спілка», 2020. 174 с. URL: <https://cutt.ly/jwotM0Xi>
7. Кот О.О. Проблеми здійснення та захисту суб'єктивних цивільних прав : дис. ... д-ра. юрид. Наук : 12.00.03 /НДППіП ім. Ак. Бурчака, Київ, 2017. 550 с
8. Радченко О. Деякі правові проблеми судового захисту прав споживачів фінансових послуг.*Підприємництво, господарство і право*.2016. №9. С.86-91
9. Селюк, М.В. Форми та способи захисту прав споживачів у випадку придбання ними товарів неналежної якості Реформування правової системи в контексті євроінтеграційних процесів: матеріали Міжнародної науково-практичної

конференції, м. Суми, 18-19 травня 2017 р. / Редкол.: А.М. Куліш, М.М. Бурбика, О.М. Рєзнік та ін. - Суми: СумДУ, 2017. Ч.1. С. 161-165.

10. Сепаненко О.В. Процесуальні особливості судового захисту прав споживачів. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2020. №7. С.149-152.

11. Пристай Р.А., Яворська І.М. Захист прав споживачів при укладенні електронних договорів в рамках Європейського Союзу. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету. Серія ПРАВО. Випуск 74: частина 2*. 2022. С.255-261. URL: <https://visnyk-juris-uzhnu.com/wp-content/uploads/2023/02/47.pdf>

12. Приватно-правові засади захисту прав людини у соціальній державі : монографія / за заг. ред. І. В. Чеховської. –Ірпінь : Державний податковий університет, 2023. 566 с. URL:https://repository.ndippp.gov.ua/bitstream/handle/765432198/625/Теремецький%20С%20Чеховська%20монографія_2023.pdf?sequence=1&isAllowed=y

13. Язвінська О. М., Іваненко Л. М., Захист прав споживачів : підручник.К. : Юрінком Інтер, 2014. 496 с

14. Яновицька Г.Б. Цивільно-правові засоби захисту прав споживачів в Україні: Монографія. Львів: Видавництво «Райстр -7», 2018. 400 с.

15. Яновицька Г.Б. Альтернативні способи врегулювання спорів за участю споживачів. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: юридичні науки*. Том 30 (69) № 3. 2019.С.58-62 URL: https://www.juris.vernadskyjournals.in.ua/journals/2019/3_2019/12.pdf

Тема 8. Захист прав споживачів за законодавством ЄС.

Методичні рекомендації: У даній темі важливим є розгляд питання передумов виникнення консюмеризму в ЄС. Необхідно детально розглянути систему міжнародних організацій у справах захисту прав споживачів. Вивчаючи законодавство ЄС у сфері захисту прав споживачів, слід звертати на його структуру та особливості застосування для врегулювання споживчих правовідносин.

Питання для підготовки:

1. Поняття консюмеризму.
2. Передумови виникнення та розвиток руху про захист прав споживачів (консьюмеризму) в ЄС.
3. Міжнародні організації ЄС у справах захисту прав споживачів.
4. Етапи розвитку законодавства про захист прав споживачів в ЄС.
5. Нормативно- правове регулювання у сфері захисту прав споживачів в ЄС:

5.1. Договір про заснування Європейського економічного співтовариства;
(Договір про ЄС)

5.2. Директиви ЄС у сфері захисту прав споживачів

5.3. Регламенти ЄС у сфері захисту прав споживачів.

5.4. Рішення, рекомендації та висновки ЄС у сфері захисту прав споживачів.

Питання для самоконтролю:

1) Яким актом вперше було закріплено права споживачів в ЄС?

2) Які міжнародні організації у сфері захисту прав споживачів?

3) Які передумови виникнення консюмеризму в ЄС?

4) Назвіть основні акти ЄС у сфері захисту прав споживачів.

Перелік рекомендованої літератури:

1. Керівні принципи для захисту інтересів споживачів. Резолюція 39/248 Генеральної Асамблеї ООН від 09.04.1985

р.http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_903

2. Договір про заснування Європейської Спільноти (Договір про заснування Європейського економічного співтовариства) від 25.03.1957 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_017#Text (дата

звернення 22.05.2022р.) Стаття 153

3. Громовенко К.В. Компетенція ЄС у сфері прав споживачів: історико-правовий аналіз. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2015. №4. С. 146-150.

4. Бездітько М. Б. Історія виникнення руху захисту прав споживачів та міжнародний досвід. Матеріали 8 Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції «Правозахисний рух: історія та сучасність». Полтава, 2015. С. 40–41.

5. Бурліцька О.П. Сутність поняття та історичний розвиток консюмеризму . *Вісник Хмельницького національного університету* . 2020. № 5. С. 49-52

6. Дудла І.О. Захист прав споживачів: Навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2007. 448 с.

7. Микієвич М. М., Яворська І. М. Правові форми та механізми захисту прав споживачів в рамках Європейського Союзу. *Journal «ScienceRise: Juridical Science»*. 2017. №1(1). С. 42-46

8. Писменна О. П. Політика Європейського Союзу щодо захисту прав споживачів. URL: <http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/1856/Pusmenna.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (дата звернення 22.05.2022р.)

9. Право Європейського Союзу : [навч. посібн.] / [за заг. ред. Р. А. Петрова]. — [2-ге вид.]. К. : Істина, 2009. С. 376 с.

10. Ханік-Посполітак Р.Ю. Захист прав споживачів у Європейському Союзі.

[URL:http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/19150/Khanyk-Pospolitak_Zakhyst_prav_spozhyvachiv.pdf?sequence=1&isAllowed=y](http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/19150/Khanyk-Pospolitak_Zakhyst_prav_spozhyvachiv.pdf?sequence=1&isAllowed=y) (дата звернення 10.03.2022р.)

11. Черняк О.Ю. Цивільно-правовий статус споживача у контексті адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу: дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.03.К., 2011. 230 с.

12. Mateusz Grochowski. European Consumer Law after the New Deal: A Tryptich. Yearbook of European Law, Vol. 39, No. 1 (2020), pp. 387–422.

13. DOMINIKA BEZÁKOVÁ. THE CONSUMER RIGHTS DIRECTIVE AND ITS IMPLICATIONS FOR CONSUMER PROTECTION REGARDING INTANGIBLE DIGITAL CONTENT. Masaryk University Journal of Law and Technology .Vol. 7:2.2013.p.177-191. URL:<https://journals.muni.cz>